

Benner, P., Tanner, C.A. & Chesla, C.A. (1996). **Expertise in nursing practice. Caring, clinical judgment, and ethics.** New York, NY: Springer Publication, 400 s.

Anmeldt af: *Elisabeth Hall*, cand.cur., ph.d.-studerende, afdelingslærer v/Danmarks Sygeplejerskehøjskole ved Aarhus Universitet, afdelingen i Århus.

Patricia Benner, sammen med Christine Tanner og Catherine Chesla, præsenterer i en ny bog en udvidet teori om *klinisk handlekompetence*, kendt fra Benners tidligere undersøgelse¹. "Expertise in nursing practice. Caring, clinical judgment, and ethics" bygger på interview med 130 sygeplejersker på intensive afdelinger. Sygeplejerskerne blev bedt om at fortælle om en situation, hvor deres indsats havde gjort en forskel for patienten. Forfatterne ønskede at fremhæve særlige handlemønstre hos sygeplejersker på forskellige udviklingstrin af kompetencetigen. Fremfor alt ville de vide mere om, hvad der giver en sygeplejerske ekspertice, og hvad der gør, at nogle sygeplejersker ikke når over kompetenceniveau.

Fundene præsenteres gennem fortællinger, som bliver fortolket til narrativer. Der tales ikke om eksperter i bogen, men om ekspertice som handlemønstre, dvs en erfaren sygeplejerske er ikke ekspert, men erhverver ekspertice inden for bestemte handleområder.

Et interessant fund var sygeplejerskernes udtryk for *ansvarlighed* på forskellige kompetencetrin. I fortællinger fra avancerede nybegyndere fandtes en tendens til at fokusere på plejen som en læresituation. De uerfarne sygeplejersker stolede på deres medarbejdere og tog deres informationer for pålydende. Patienten plejedes ud fra opgaveprincippet, og god sygepleje var, når alle opgaver var løst til tiden. Sygeplejerskerne handlede på dette trin uengageret, ligesom udefra, desuden var de ofte bange og følte sig inkompetente. Fortællingerne var fyldt med beskrivelser af, hvordan sygeplejerskerne anstrengte sig for at klare alle de opgaver, de havde. De lagde strategier for at organisere dagen og prioritere opgaverne. Patientplejen, som burde være central, blev nærmest en sideeffekt. Forfatterne mente, at i denne tidlige fase af sygeplejergerningen handlede de unge, som om de var sygeplejersker uden at føle sig som sygeplejersker, rollen som sygeplejerske var endnu ikke inkorporeret i dem.

Successivt, med tid og erfaring, når sygeplejersken næste kompetencetrin, kompetent. Nu så patientsituationerne anderledes ud. I stedet for - som den avancerede nybegynder - at lægge ansvaret på ydre forhold, var sygeplejerskernes fortællinger fyldt med *hyperansvarlighed* og *overinvolvering*, hvilket forklarede med, at sygeplejersken havde udviklet en større klinisk forståelse, hun kunne korrelere patientens behov med opgaverne i øvrigt, og hun havde opdaget, at både sygeplejersker og læger kunne fejle. Hyperansvarligheden og overinvolveringen gjorde imidlertid, at nogle sygeplejersker nu sprang fra faget.

¹ Benner, P. (1995/1984). Fra novice til ekspert. *Mesterlighed og styrke i klinisk sygeplejepraksis*. København: Munksgaard.

I rapporten tales der selvfølgelig meget om ekspertise i sygeplejepraksis, i forhold til ansvarlighed, fagligt skøn og omsorg. I et særligt kapitel beskrives, hvad undersøgelsens fænomenologiske udlægning af ekspertise betyder for undervisning, læring og etisk forståelse. Jeg synes imidlertid, at beskrivelserne af de første kompetenceniveauer er meget lærerige. Her lægges grunden til ekspertisen, og her har ledere og lærere et stort ansvar. Narrativer bliver også diskuteret i forhold til undervisning og ledelse, for forståelse af sygdomsoplevelser, og for klinisk praksis generelt. Særligt peges der på narrativers betydning for forståelsen af kulturel og moralsk praksis, og der er forslag til, hvordan uddannelse baseret på narrativer skal struktureres.

Hvilken betydning har denne bog? Det er en grundigt gennemarbejdet hermeneutisk-fænomenologisk beskrivelse om kundskabsudvikling i sygeplejepraksis. Jeg har indtryk af, at Benner et al. vil imødegå også den kritik Benners bog "Fra novice til ekspert" har fået gennem årene. Grundigheden i denne bog ser jeg derfor som en styrke, men den har også resulteret i langtrukne gentagelser. Fundene er generelle for praksisdiscipliner, beskrivelsen af narrativmetoden er udførlig. Derfor har "Expertise in nursing practice. Caring, clinical judgment, and ethics" bred forskningsmæssig relevans.